

Vista general de la fàbrica al carrer de la Mercè. Finals s. XIX.

Porta d'entrada (any 2005).

Foto Marc Cabot.

Els dos nebots instal·laren un motor de vapor construït per Alexander Hermanos de Barcelona, que substituï el de gas, traslladat al carrer de Sant Joaquim, 43-45. Al poc temps, i amb la fàbrica novament ampliada fins al número 53 del mateix carrer, incrementaren la potència del vapor.

Joaquim Coll i Regàs (?-1904) va donar gran empenya al negoci. La fàbrica, de 12.580 m², amb una plantilla de sis-cents treballadors i cinc-cents màquines, es trobava al carrer de la Mercè, 55 –avui dia Camí Ral, 479–, cantonada amb l'avinguda de Jaume Recoder. La porta d'entrada que encara es conserva al Camí Ral s'obrí anys més tard, i està marcada amb un requadre a la fotografia de l'esquerra.

Entre els anys 1899 i 1904 Joaquim Coll i Regàs consta com a titular. Va ampliar el negoci amb filatura, tissatge, aprest i confecció i va obrir el despatx central a Barcelona, al carrer de Pau Claris, 8. També es presentà a l'Exposició Universal de Barcelona de l'any 1888, on va rebre la Medalla d'Or pel gènere tan econòmic que presentava –baixa qualitat i molt baix preu–. Finalment, encarregà a l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, amic seu i veí del Carreró, el projecte de la seva nova residència al carrer d'Argentona, 55, de Mataró, actualment la seu de Fundació Laietana.

Home d'esperit social i d'arrels cristianes, el 1898 fou rebut pel pontífex Lleó XIII. En aplicació a les seves doctrines, va crear a la fàbrica un patronat per a obrers malalts i dones embarassades, va donar suport econòmic a l'Hospital de Mataró i a entitats culturals i també va fer de mitjancer en conflictes laborals entre empresaris i treballadors.

Al diari *La Costa de Llevant*, de 16 de novembre de 1902, es publicà l'acte d'agraïment que van fer els treballadors per haver implantat el dissabte a la tarda com a dia festiu, fet que l'avançà en molts anys a aquesta millora del món obrer, però l'enfrontà a molts empresaris matoronins. La seva empresa, no va poder suportar aquesta acció de mecenatge i les millores socials que havia implantat?

Va emmalaltir greument? El cas és que morí incapacitat el 26 de juliol de 1904 i la fàbrica es subhastà públicament. Dolors Jaumandreu, la seva esposa, fou nomenada tutora, i Francesc Jaumandreu, cunyat, se'l nomenà tutor dels sis fills del matrimoni.

El dia 5 de juliol el consell de família havia acordat la subhasta dels seus béns, que fou anunciada al *Diario de Mataró y la Comarca* del dia 7 i al BOP del 8; l'acte es va celebrar el 21 de juliol al despatx de Joaquim Cabañes i Rabassa, notari de Mataró. Es subhastaren les màquines, els aparells, primeres matèries i productes acabats en un sol lot, pel tipus mínim de 225.000 pessetes. Hi eren presents Bonaventura Fonts i Andreu i Rafael Bufill i Fors, metge, ambdós de Barcelona; aquest últim actuà com a apoderat de la seva esposa i s'adjudicà la subhasta per valor de 260.000 pessetes.

Els terrenys i l'immoble havien estat sempre propietat d'Antoni Regàs i Anglada, i els tenia llogats al seu nebot, Joaquim Coll. Però les condicions de la subhasta especificaven que si els adjudicatari hi estaven interessats, se'ls llogaria l'edifici, el vapor, les calderes, els embarrats i els terrenys adjunts a la fàbrica.

Si bé el negoci va passar d'Antoni Regàs al seu nebot, Joaquim Coll i Regàs, per falta de descendència directa, la propietat de l'immoble i els terrenys va recaure en un fill d'Antoni, que fou reconegut més tard. A través d'aquesta nova branca dels Regàs, es va anar transmetent fins a l'actual quarta generació. Últimament han estat enderrocats els dos edificis que quedaven, el de Casarramona i Coll SA i el que l'Escola Pia de Santa Anna ha tingut llogat durant uns anys.

En converses que hem mantingut amb un descendent directe de la segona generació –d'edat molt avançada–, quan li mostràrem la documentació obtinguda dels arxius notariais i fons de premsa, ens va manifestar que no tenia coneixement dels fets que portaren a la incapacitat i la posterior subhasta de tots els béns de Joaquim Coll i Regàs.

J.M. Ferrer

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

CAIXA LAIETANA

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 16

Abril 2006

EDITORIAL

Si teniu l'oportunitat de conèixer els diversos museus agrupats a l'Associació de Museus de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya, descobrireu la riquesa patrimonial tan impressionant del nostre país.

Podreu veure com era l'activitat minera –plom, ciment, carbó– i com es vivia i treballava en una colònia tèxtil. Podreu fer un viatge en un tren a vapor, descobrir com es fabricava el paper o la farina, veure una serradora o el procés d'elaboració d'un tap de suro; com es treballava la pell... i, així, un llarg etcètera.

Aquesta descoberta, avui és molt més senzilla i apassionant gràcies als itineraris que el **Sistema Territorial del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) posa a la disposició de tothom**; vint-i-quatre rutes de Turisme Industrial, amb cent seixanta-tres punts d'interès, repartits per Catalunya. Una aposta engrescadora i d'un alt valor turístic.

Si ens centrem en el patrimoni industrial més proper de Barcelona, **Turisme Total de la Diputació de Barcelona** també ens presenta i ofereix setanta-tres punts d'interès, amb deu àmbits temàtics i onze recorreguts. Podreu accedir-hi des de la pàgina web: www.turismeindustrial.org; entreu-hi i descobriu-ho, us ho recomanem.

Si us hi fixeu bé, a més de conèixer i descobrir el nostre passat, veureu una altra cosa, al nostre entendre, molt important. La majoria d'aquests museus, pols d'atracció turística, s'han vestit gràcies a l'esforç conjunt de persones i d'institucions diverses.

Gairebé sempre, hi trobareu **una suma d'esforços i voluntats**. En primer lloc, de l'Ajuntament corresponent que, en col·laboració amb d'altres organismes públics, Generalitat, Diputació, Ministeri de Cultura, han liderat el projecte. En segon lloc, d'una entitat financera, generalment l'obra social d'una Caixa d'Estalvis estretament vinculada al municipi, que aporta anualment una

Foto Salvador Lladó

Sumem esforços!

important quantitat de diners que ajuden al manteniment dels espais, tallers didàctics, servei de guies, etc. En tercer lloc, d'un grup d'empreses, algunes conegudes a nivell nacional i altres a nivell local que, gràcies al seu ajut econòmic o al manteniment de l'edifici, actuen com a entitats col·laboradores; i, a vegades, al darrera de tot, d'un grup de persones que col·laboren en la gestació, la creació i el manteniment del Museu.

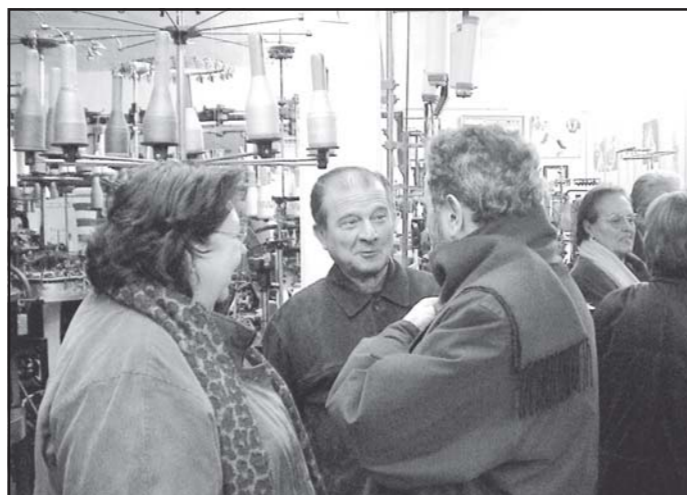
Mataró té fama de no saber sumar, de voler escombrar cadascú cap a casa seva. La història ens pot recordar alguns exemples, però, certament, que també ho pot desmentir amb molts d'altres, sobretot pel que fa a la història més recent de la ciutat.

En el Museu del Gènere de Punt tenim l'oportunitat de desmentir aquest tòpic; **sabrem sumar?**

EDITA: **FUNDACIÓ JAUME VILASECA**
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Una data important	2
Fons d'art	3
Nous ingressos	3
Coll i Regàs	3-4

En la història del nostre projecte, recordarem aquesta data com una efemèride important en el conjunt del nostre períple.

Aquest dia la FUNDACIÓ JAUME VILASECA, després d'anys d'esforç, va obrir les portes de forma provisional al conjunt de la ciutat. Diem de forma provisional, perquè la nostra meta és la inauguració definitiva al complex museístic de Can Marfà, formant part majoritària del Museu de la Industrialització, que l'Ajuntament ha acordat d'instal·lar-hi. El nostre anhel era oferir un Museu del Gènere de Punt, però des del Consistori s'ha volgut dotar la ciutat d'un projecte més ambiciós, donant cabuda a altres mitjans productius que, encara que a menor escala, han deixat la seva petja en l'entramat ciutadà.

Per arribar a la situació actual, hi hem treballat durant quinze anys amb tota la il·lusió, malgrat que, en moments, hem estat a punt de defallir, a la vista de tants entrebancs i incomprensions que hem hagut de superar.

Un paper important en aquesta feina, l'han tingut els companys que, durant anys, han vingut dipositant, de forma totalment altruista, els seus coneixements a tan noble empresa. A tots, els encoratgem a continuar fins que el nostre Fons quedi instal·lat a la seva seu definitiva. Moltes gràcies.

I moltes gràcies a tants i tants mataronins i mataronines que, des del primer moment, van confiar en aquella aventura que, a principis dels noranta, Jaume Vilaseca i Bertranpetit va somiar, encomanant-la a un grup d'amics i conduint-la fins al moment del seu traspàs, en què va saber donar-li solidesa i continuïtat.

El passat dia 12 de desembre de 2005, a les set de la tarda, unes tres-centes persones procedents de tots els estaments ciutadans, van omplir de gom a gom la nostra seu social, al carrer de Baldomer Vila.

Prèviament, al matí, en una roda de premsa, es va informar detingudament tots els representants dels mitjans de comunicació, tant locals com nacionals.

Al vespre, la Fundació s'inaugurà en acte públic. Formaven part de la presidència l'Il·lustríssim Alcalde de Mataró, Joan Antoni Baron, que va parlar il·lusionat del seu ambiciós projecte de Museu; el president de Caixa Laietana, Jaume Boter de Palau, que va refermar la continuïtat del seu ajut a la Fundació, i el nostre president, Pere Vilaseca, que, amb paraules emotives, va agrair als mataronins el suport que en tot moment han donat al projecte. Hi eren presents, entre d'altres, molts representants del Consistori, membres del Consell d'Administració de Caixa Laietana, representants d'arxius i museus comarcals i moltíssimes persones relacionades amb el gènere de punt i els mitjans de comunicació.

La visita va ser comentada molt favorablement pels presents, que van poder copsar l'enorme esforç fet durant els darrers mesos per presentar una part del nostre fons en les millors condicions possibles, vista la falta d'un espai més ampli.

Podeu visitar les nostres instal·lacions tots els dijous feiners, de 5 a 7 de la tarda; i per a grups, a hores convingudes, trucant al telèfon 93 799 33 97.

Fons d'art

EDUARD LÓPEZ i SALVADOR

Artista mataroní, es forma al costat dels pintors Finet, Zaragoza i Arenas; s'inicia en el dibuix, però conrea després l'aquarel·la i, finalment, l'oli, camp en el qual reïx, especialment amb paisatges de la Garrotxa, l'Empordà o el Maresme.

López presenta en les seves mostres una tendència postimpressionista; recull en les seves teles aspectes de la realitat paisatgística, tan rica i treballada a casa nostra, que ell observa en el món rural, com els arbres, els paisatges, les masies... Tal com va deixar escrit el conegut crític d'art Joan Sala, «és un amant de la natura, de la llum, del color...»

Ha exposat diverses vegades a les sales de Caixa Laietana a Mataró i a Arenys de Mar, a la Casa de Cultura de la Caixa d'Estalvis de Catalunya a Granollers, i també a les sales municipals de Lloret, Premià de Mar, Girona, Besalú, La Llagosta, etc; i ha participat en moltes col·lectives, especialment a la cita anual de Sant Lluç, de la qual fou un dels iniciadors, o a la mostra d'art que cada any organitza l'Hospital de Sant Joan de Déu.

Eduard López, atenent la crida que anys enrere féu la nostra entitat, va ser un dels primers artistes locals a respondre'ns, amb l'oli que us presentem.

Foto Salvador Lladó.

NOUS INGRESSOS

MAQUINÀRIA

Josep Antoni Dinarès i Ribas ens va donar una colmena anglesa; Talleres Mecánicas Marcán SL, a través d'Antonio Amor, una màquina per cosir peces de tint; Rosa Casanovas, una màquina de cadeneta, i Josep Roure i Gener un motor de gas pobre, de la firma anglesa Crossley Bros.

DOCUMENTS i LLIBRES

Montserrat Noguera i Cardoner ens ha cedit un plànol de la ciutat de Mataró, dels anys vint, emmarcat, amb un anunci de Colomer Hnos.; i de Carles Artigas i Aguilera hem rebut una col·lecció sencera de la revista francesa *Le Jardin des Modes*, de l'any 1951.

FONS D'ART

Agraïm la valuosa aportació del prestigiós escultor mataroní Manuel Cusachs i Xivillé, amb un oli de 100x60 cm, titulat *Mitges, bragues i samarretes*.

PECES DE PUNT

De Rosa Casanovas hem rebut unes mitges brodades a mà, de finals del segle XIX; de Lluïsa Sabater i Comas, un banyador de nena, uns enagos de senyora i dues capsas antigues; i del matrimoni Comas-Torras un parell de mitges antigues de senyora.

DIVERSOS

Pere Fàbregas i Comamala ens ha cedit una màquina Union Spezial, útils per a la fornall i un lot de llibres; Asegema, dues vitrines d'alumini i vidre, de 100x60 cm, apropiades per a l'exposició de peces; de Josep M. Lleonart hem rebut peces de punt, utensilis, forniments i publicitat; de Malltex SA, de Terrassa, uns expositors, publicitat, peces de punt i documentació; d'Antoni Parull i Cabot, cinc màquines d'oficina i un moble cantoner; i de Joaquim Buset i Agut, un lot de diversos utensilis.

COLL i REGÀS

Els Regàs de Mataró, filadors i fabricants de gènere de punt, eren oriünds d'Arbúcies i van establir-se a Manlleu; més tard, es traslladaren a Arenys de Munt, fins que els membres de la quarta generació, establerts en aquest poble del Maresme, el segle XVII van baixar a Mataró.

Antoni Regàs i Borrell-Berenguer (1752-1837), solter, fill de Mataró, enginyer i inventor d'una màquina de filar –té un carrer dedicat a la ciutat– i delegat de la Reial Junta de Comerç, l'any 1835, regnada Isabel II, va inscriure al Registre Central de Madrid l'escut d'armes de la família.

Aquest escut, l'utilitzà com a marca d'empresa el primer fabricant de la família, el seu nebot, Felicià Regàs i Artigas (1776-1850) –fill de Josep Francesc, germà d'Antoni–,

casat amb Manuela Anglada i Monteys, que va tenir fàbrica oberta com a filador de cotó, entre els anys 1824 i 1850, al carrer d'en Molas, núm. 9.

El succeí el seu fill, Antoni Regàs i Anglada (1823-1901), casat amb Maria Bruguera i Itchart, que consta com a titular de la fàbrica del 1850 al 1882. En aquests moments, ja es pot considerar una fàbrica de gènere de punt.

El negoci anà endavant. L'any 1881 Francesc de Paula –fill de Felicià, germà del darrer propietari–, que signava com a gerent, va demanar permís per ampliar la producció i traslladar un motor de gas de tres cavalls de força –que des del 1876 estava instal·lat al carrer d'en Molas–, a la nova fàbrica situada als patis interiors del carrer de la Unió, cantonada amb la plaça de Cuba, que s'estava urbanitzant.

Dels anys 1882 al 1899 l'empresa gira amb el nom de Sobrino de Antonio Regàs, ja que aquest no va tenir fills. Posteriorment, la trobem a nom del seu nebot, Joaquim Coll i Regàs, fill de la seva germana Josepa, casada amb Joaquim Coll i Guañabens. Coll i Regàs casà en primeres noces amb Magdalena Surià i Prats i, en segones, amb Dolors Jaumandreu i Frigola.